

รายงานผลการดำเนินงานโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ
“การเตรียมความพร้อมการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมสู่เกษตรกรรมยั่งยืน”

ระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๘ กันยายน ๒๕๖๒

ณ โรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

โดย

กองประสานงานโครงการพระราชดำริและโครงการพิเศษ (กปร.)

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)

รายงานผลการดำเนินงานโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ
“การเตรียมความพร้อมการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมสู่เกษตรกรรมยั่งยืน”

ระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๘ กันยายน ๒๕๖๒

ณ โรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

กลุ่มติดตามและประเมินผล (กปต.)
กองประสานงานโครงการพระราชดำริและโครงการพิเศษ (กปร.)
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)

คำนำ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายการขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาศักยภาพการผลิตภาคเกษตร ซึ่งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้านการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตโดยการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) ให้มีประสิทธิภาพโดยใช้แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) จัดการวางแผนและส่งเสริมการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้ตรงตามศักยภาพของพื้นที่และเพื่อให้เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตด้วยการทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส.ป.ก. ได้จัดทำโครงการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อให้เกษตรกรนำไปปรับใช้ในพื้นที่ตามความเหมาะสม มุ่งหวังที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ใช้ทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า เพื่อนำไปสู่การทำเกษตรกรรมยั่งยืนซึ่งระบบ

รายงานเล่มนี้มีรายละเอียดของโครงการ กำหนดการ กิจกรรมและภาพกิจกรรม การสัมมนาในหัวข้อต่างๆ รวมทั้งผลสรุปแบบประเมินของผู้เข้าร่วมสัมมนาในครั้งนี้

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานเล่มนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้สนใจ เพื่อสามารถนำมาเป็นแนวทางในการจัดโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการต่อไป

กองประสานงานโครงการพระราชดำริและโครงการพิเศษ ส.ป.ก.

ตุลาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ หลักการและเหตุผล	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์	๒
๑.๓ วิธีการฝึกอบรม	๒
๑.๔ สถานที่ดำเนินการ	๒
๑.๕ จำนวนผู้เข้าร่วมสัมมนา	๒
๑.๖ งบประมาณ	๒
๑.๗ ระยะเวลาดำเนินการ	๒
๑.๘ ผลที่คาดว่าจะได้รับ	๒
๑.๙ หน่วยงานที่รับผิดชอบ	๓
บทที่ ๒ ผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ	
๒.๑ พิธีเปิดโครงการ	๔
๒.๒ การบรรยาย	๖
๒.๓ การแบ่งกลุ่มระดมความคิด	๑๑
๒.๔ สรุปผลการนำเสนอความคิดเห็น	๒๐
๒.๕ แบบประเมินโครงการ	๒๑
๒.๖ สรุปกิจกรรมการทำแบบประเมิน	๒๖
๒.๗ การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการสัมมนา	๒๗
ภาคผนวก	๒๙
ภาคผนวก ก สำเนาหนังสือขออนุมัติงบประมาณ และโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ	
ภาคผนวก ข กำหนดการโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ	
ภาคผนวก ค ใบลงทะเบียนผู้เข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ	
ภาคผนวก ง แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการสัมมนา	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๑ แสดงการวัดความก้าวหน้าและหลักฐาน	๑๕
๒ แสดงวิธีการให้เกษตรกรทำตามตัวชี้วัด	๑๕
๓ แสดงระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลเกษตรกร/เก็บจำนวนกี่ครั้ง	๑๖
๔ แสดงระดับความพึงพอใจเฉลี่ยของโครงการ	๒๗

สารบัญรูป

หน้า

รูปที่

รูปที่ ๑ นายรัตนะ สวามีชัย รองเลขาธิการ ส.ป.ก. ประธานพิธีเปิดโครงการสัมมนา	๑
รูปที่ ๒ นายรัตนะ สวามีชัย รองเลขาธิการ ส.ป.ก. บรรยายพิเศษ เรื่อง การขับเคลื่อนการสร้างป่าและเกษตรกรรมยั่งยืนในพื้นที่ ส.ป.ก.	๑
รูปที่ ๓ ผู้เข้าร่วมสัมมนาจับฟังการบรรยายพิเศษ จาก รองเลขาธิการ ส.ป.ก.	๑
รูปที่ ๔ ผู้เข้าร่วมสัมมนาจับฟังการบรรยาย จาก รองศาสตราจารย์ ทองทิพภา วิริยะพันธุ์	๗
รูปที่ ๕ ผู้เข้าร่วมสัมมนาจับฟังการบรรยาย จาก นายস্যัญญ์ บรรเทิงใจ	๙
รูปที่ ๖ ผู้เข้าร่วมสัมมนาจับฟังการบรรยาย จาก นายวิชัย มีสวัสดิ์	๑๐
รูปที่ ๗ ผู้เข้าร่วมสัมมนาทัศนศึกษาดูงานแปลงสาธิตพรวนโมเดลและตลาดสุขใจ	๑๐
รูปที่ ๘ นายเอกชัย ยุทธชัยวรกุล และทีมวิทยากรกระบวนการ	๑๑
รูปที่ ๙ ผู้เข้าร่วมสัมมนาร่วมกันทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูล	๑๒
รูปที่ ๑๐ ผู้เข้าร่วมสัมมนาร่วมกันทำกิจกรรมบอกเล่าความประทับใจ	๑๓
รูปที่ ๑๑ ผู้เข้าร่วมสัมมนาร่วมกันทำกิจกรรมแบ่งกลุ่มระดมความคิด	๑๔
รูปที่ ๑๒ กลุ่มที่ ๑ นำเสนอสรุปผลการระดมความคิด	๑๖
รูปที่ ๑๓ กลุ่มที่ ๒ นำเสนอสรุปผลการระดมความคิด	๑๗
รูปที่ ๑๔ กลุ่มที่ ๓ นำเสนอสรุปผลการระดมความคิด	๑๘
รูปที่ ๑๕ กลุ่มที่ ๔ นำเสนอสรุปผลการระดมความคิด	๑๙
รูปที่ ๑๖ นายเอกชัย ยุทธชัยวรกุล วิทยากรได้สรุปผลการนำเสนอความคิดเห็น ของทั้ง ๔ กลุ่ม	๒๐
รูปที่ ๑๗ นายเอกชัย ยุทธชัยวรกุล และทีมวิทยากรกระบวนการนำเสนอการทำแบบประเมิน และสรุปกิจกรรม	๒๖

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ หลักการและเหตุผล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายการขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาศักยภาพการผลิตภาคการเกษตร สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี จึงได้วางนโยบายการปฏิรูปภาคการเกษตรในด้านการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิต โดยการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมให้มีประสิทธิภาพ โดยใช้แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri - Map) เป็นเครื่องมือในการจัดการและวางแผนส่งเสริม เป็นการพัฒนากฎหมายใหม่สู่ไทยแลนด์ ๔.๐ ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้ตรงตามศักยภาพของพื้นที่ ไม่น้อยกว่าปีละ ๓๐๐,๐๐๐ ไร่ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ร่วมบูรณาการตามนโยบายดังกล่าว ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ สำหรับในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ส.ป.ก. ได้ดำเนินการ “โครงการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Zoning by Agri - Map) กิจกรรมการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม” เพื่อให้เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตด้วยการทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ ส.ป.ก. ได้จัดทำโครงการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อถวายแด่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยน้อมนำหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่ไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ของเกษตรกรตามภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่ โดยมุ่งหวังที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ อันเกิดจากการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยการสร้างอาชีพอย่างเหมาะสมกับทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าโครงการทั้งสองโครงการที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นการส่งเสริมการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรที่ให้เกษตรกรมีการปรับตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยให้คำนึงถึงศักยภาพของตัวเกษตรกรและตระหนักถึงการพึ่งพาตนเองได้อย่างเหมาะสม เพื่อนำไปสู่การทำเกษตรกรรมยั่งยืนเชิงระบบ ซึ่งเป็นระบบการผลิตทางการเกษตรหรือระบบฟาร์มในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับภูมิเนเวศของแต่ละพื้นที่ จัดเป็นระบบการผลิตที่เหมาะสม (Appropriate production system) กับสภาพทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งรูปแบบของระบบการผลิตทางการเกษตรแบบยั่งยืนนี้ อาจจำแนกออกเป็นลักษณะต่าง ๆ ตามองค์ประกอบที่สำคัญและมีหลากหลายรูปแบบตามแต่ลักษณะการผลิตว่าจะเน้นหนักด้านใด หรือมีจุดเด่นที่ต่างกันออกไปอย่างไร รูปแบบหลัก ๆ ที่ชัดเจนและเป็นที่เข้าใจกันทั่วไป ได้แก่ เกษตรผสมผสาน (Integrated farming) เกษตรทฤษฎีใหม่ (New Theory Agriculture) วนเกษตร (Agroforestry) เกษตรอินทรีย์ (Organic farming) เกษตรธรรมชาติ (Natural farming) ทุกรูปแบบมีเกษตรกรหลายรายที่สามารถเรียนรู้และปฏิบัติ จนสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตในสังคมปัจจุบัน

ส.ป.ก. มีเป้าหมายดำเนินการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก ด้วยการทำเกษตรผสมผสาน และเกษตรทฤษฎีใหม่อย่างเป็นระบบและยั่งยืน ดังนั้น กปร. จึงได้จัดทำโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ “การเตรียมความพร้อมการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมสู่เกษตรกรรมยั่งยืน” ให้กับเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัด และเจ้าหน้าที่ส่วนกลาง ร่วมกันพัฒนา ปรับปรุงแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าวในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย เกิดการพัฒนา ก่อให้เกิดความอยู่ดีมีสุขของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๒.๑ เพื่อเตรียมความพร้อมการขับเคลื่อนการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินที่มีพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ด้วยการทำเกษตรผสมผสานและเกษตรทฤษฎีใหม่อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

๑.๒.๒ เพื่อเสริมสร้างการรับรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเกษตรกรรมยั่งยืน (เกษตรผสมผสาน/เกษตรทฤษฎีใหม่) โดยสามารถนำไปสนับสนุนการปฏิบัติงานของตนเองและเกษตรกรได้อย่างแท้จริง

๑.๓ วิธีการฝึกอบรม

๑.๓.๑ การบรรยายให้ความรู้โดยวิทยากร

๑.๓.๒ การแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นและนำเสนอ

๑.๓.๓ การทัศนศึกษาดูงาน

๑.๔ สถานที่ดำเนินการ

โรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

๑.๕ จำนวนผู้เข้าร่วมสัมมนา

เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัด และเจ้าหน้าที่ส่วนกลาง จำนวนประมาณ ๑๐๕ ราย

๑.๖ งบประมาณ

ค่าใช้จ่ายจำนวนทั้งสิ้น ๖๗๙,๐๐๐ บาท (หกแสนเจ็ดหมื่นเก้าพันบาทถ้วน) โดยเบิกจ่ายงบประมาณจากแผนงานบูรณาการพัฒนาศักยภาพการผลิตภาคการเกษตร โครงการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri - Map) กิจกรรมปรับเปลี่ยนการผลิตทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน งบในส่วนของ กปร. จำนวน ๓๓๔,๐๓๐ บาท (สามแสนสามหมื่นสี่พันสามสิบบาทถ้วน) และงบสำรองนโยบาย (งบผู้บริหาร) จำนวน ๓๔๔,๙๗๐ บาท

๑.๗ ระยะเวลาดำเนินการ

ระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๘ กันยายน ๒๕๖๒

๑.๘ ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๘.๑ ผู้เข้าร่วมสัมมนามีแนวทางการขับเคลื่อนการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินที่มีพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ด้วยการทำเกษตรผสมผสานและเกษตรทฤษฎีใหม่อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

๑.๘.๒ ผู้เข้าร่วมสัมมนามีความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับเกษตรกรรมยั่งยืน (เกษตรผสมผสาน/เกษตรทฤษฎีใหม่) โดยสามารถนำไปสนับสนุนการปฏิบัติงานของตนเองและเกษตรกรได้อย่างแท้จริง

๑.๘.๓ ผู้เข้าร่วมสัมมนาเกิดการรับรู้ เรียนรู้ และร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินงานการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน

๑.๙ หน่วยงานที่รับผิดชอบ

๑.๙.๑ ที่ปรึกษาโครงการ

นายรัตน์ะ	สวามีชัย	รองเลขาธิการ ส.ป.ก.
นางสาวพอใจ	คล้ายสวน	ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพระราชดำริและโครงการพิเศษ

๑.๙.๒ ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางปาริชาติ	แก้วนิล	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
นางสาวจิราพร	มีแสงเงิน	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
นางสาวอภิษฎา	บุญกลิ่น	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
กลุ่มประสานงานและติดตาม กองประสานงานโครงการพระราชดำริและโครงการพิเศษ		

สำนักงาน ๐ ๒๓๕๖ ๐๕๘๕ เบอร์ภายใน ๑๒๙๔ E-mail : alro.area@gmail.com

หมายเหตุ ๑. ช่วงเวลาและสถานที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

๒. ค่าใช้จ่ายต่างๆ สามารถถัวจ่ายกันได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม การจัดงาน และการประชุมระหว่างประเทศ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๕

บทที่ ๒

ผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ

กปร. ได้จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ “การเตรียมความพร้อมการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมสู่เกษตรกรรมยั่งยืน” ระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๘ กันยายน ๒๕๖๒ ณ โรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ ตำบลยายชา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยมีผู้เข้าร่วมการสัมมนาฯ จำนวนทั้งสิ้น ๑๐๔ ราย ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัด จำนวน ๘๘ ราย และเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.ส่วนกลาง จำนวน ๑๖ ราย โดยมีประเด็นสำคัญสรุปได้ ดังนี้

๒.๑ พิธีเปิดโครงการ

ประธานในพิธีเปิดโครงการสัมมนา โดย นายรัตนะ สวามีชัย รองเลขาธิการ ส.ป.ก. มีการบรรยายพิเศษ เรื่อง การขับเคลื่อนการสร้างป่าและเกษตรกรรมยั่งยืนในพื้นที่ ส.ป.ก. สรุปเนื้อหาได้ ดังนี้

ปัจจุบันการจัดที่ดินอาจจะไม่ใช่ภารกิจที่สำคัญเป็นอันดับต้น เมื่อเทียบกับงานพัฒนาที่เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ ส.ป.ก. ซึ่งมีการถือครองพื้นที่เฉลี่ย ๑๖ ไร่ต่อครัวเรือน เมื่อ ส.ป.ก. เข้าสู่ปี ที่ ๔๕ ปัญหาที่เกิดขึ้นและพบมาก มีดังนี้

๑. เกษตรกรถือครองที่ดินมีอายุโดยเฉลี่ย ๗๔ ปี และไม่มีทายาทสืบทอด
๒. ที่ดินถูกถือครองโดยผู้สูงอายุ มีอายุมากกว่า ๖๕ ปี มากกว่า ๑๑ ล้านไร่
๓. ที่ดินถูกเปลี่ยนมือ เปลี่ยนวัตถุประสงค์การใช้พื้นที่
๔. ผลผลิตทางการเกษตร มีปริมาณมากเกินความต้องการของตลาด ทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำ
๕. ต้นทุนการผลิตสูงกว่ารายได้

ดังนั้นเพื่อความอยู่รอดและเป็นทางเลือกที่จะทำให้รายได้เกษตรกรในพื้นที่ ส.ป.ก. เพิ่มขึ้น เจ้าหน้าที่จะต้องให้ความสำคัญเรื่องการขับเคลื่อนการสร้างป่าและเกษตรกรรมยั่งยืนในพื้นที่ ส.ป.ก. โดยมีแนวทาง ดังนี้

๒.๑.๑ ส่งเสริมให้ปลูกป่า เพื่อเป็นทางรอดของเกษตรกรรายย่อย มีรูปแบบ ดังนี้

- ๑) ปาวนเกษตร
- ๒) ป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง
- ๓) ป่าเศรษฐกิจ
- ๔) ป่าเกษตรทฤษฎีใหม่

๒.๑.๒ ส่งเสริมให้ทำเกษตรกรรมยั่งยืนเชิงระบบ คือ รูปแบบเกษตรกรรมยั่งยืนที่ต้องมีการปรับโครงสร้างทางกายภาพของพื้นที่ให้มีความเหมาะสมในการทำเกษตรเชิงอนุรักษ์ และเกิดความหลากหลายที่เหมาะสมในแต่ละภูมิภาค โดยพิจารณาถึงความยั่งยืน สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม ตัวอย่าง เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน ซึ่งต้องมีการปรับโครงสร้างพื้นที่ให้มียอดประกอบตามศักยภาพของแต่ละท้องถิ่น

โดยขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานการส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืนเชิงระบบในพื้นที่ ส.ป.ก. มี ๖ ขั้นตอน ดังนี้

- ๑) การอำนวยความสะดวกและการเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ หน่วยร่วมบูรณาการ เกษตรกร
- ๒) การประชาสัมพันธ์ ก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังดำเนินการ

๓) การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบและสร้างเครือข่าย แปลงเดิมที่มีศักยภาพ แปลงใหม่ที่มีศักยภาพ และการขยายผลการเรียนรู้

๔) สำรวจความต้องการเพื่อรับสมัครเข้าร่วมโครงการ การจัดทำผังฟาร์ม การวางแผนการผลิต และการสำรวจออกแบบแหล่งน้ำ

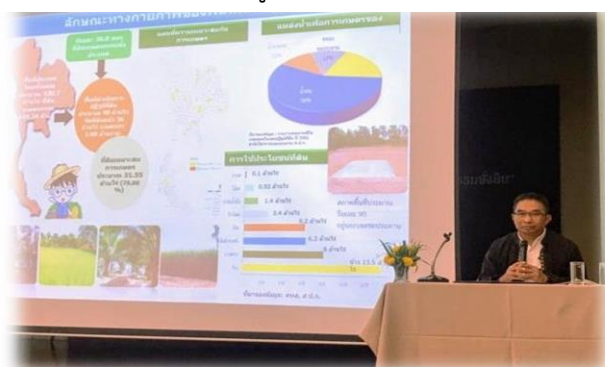
๕) การสนับสนุนตามรูปแบบและแผนการผลิต โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยี ให้การสนับสนุนแหล่งน้ำและปัจจัยการผลิต รวมทั้งติดตามให้คำแนะนำ

๖) การเชื่อมโยงตลาด โดยการรวมกลุ่ม เชื่อมโยงแหล่งรับซื้อ และสร้างแหล่งจำหน่ายสินค้า

ดังนั้น ทางรอดของเกษตรกร คือ การปรับเปลี่ยนวิถีคิดของเกษตรกร เพื่อการสร้างป่า และการทำเกษตรกรรมยั่งยืนเชิงระบบบนผืนดิน ส.ป.ก.

รูปที่ ๑ : นายรัตนะ สวามีชัย รองเลขาธิการ ส.ป.ก. ประธานพิธีเปิดโครงการสัมมนา โดยมี นางสาวพอใจ คล้ายสวน ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพระราชดำริ และโครงการพิเศษ เป็นผู้กล่าวรายงาน

รูปที่ ๒ : นายรัตนะ สวามีชัย รองเลขาธิการ ส.ป.ก. บรรยายพิเศษ เรื่อง การขับเคลื่อนการสร้างป่าและเกษตรกรรมยั่งยืนในพื้นที่ ส.ป.ก.

รูปที่ ๓ : ผู้เข้าร่วมสัมมนารับฟังการบรรยายพิเศษ จาก รองเลขาธิการ ส.ป.ก.

๒.๒ การบรรยาย

๒.๒.๑ การบรรยาย “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมแบบบูรณาการ” โดย รองศาสตราจารย์ ทองทิพา วิริยะพันธุ์ ประธานโครงการ CSR พอเพียง มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย สรุปเนื้อหาได้ ดังนี้

๒.๒.๑.๑ ทำอย่างไรจึงจะสร้างผลสำเร็จของการทำงานได้สูงสุด

การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม คือ การได้ผลประโยชน์ร่วมกัน โดยต้องปลูกฝังให้ตนเองก่อน ต้องมีความอดทน ความมุ่งมั่นและสามารถตอบตนเองก่อนว่าเราทำอาชีพนี้เพื่ออะไร กฎแห่งความสำเร็จ คือ รู้ รัก สามัคคี ในหน่วยงาน แล้วจึงมาปลูกฝังถ่ายทอดให้กับชาวบ้าน โดยการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา

๒.๒.๑.๑.๑ เข้าใจ คือ การเรียนรู้ให้เกิดความมั่นใจในข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ศึกษาข้อมูล ในทุกมิติ ค้นหารากของปัญหาและรวบรวมข้อมูล โดยเข้าใจบริบทของชุมชนแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน

๒.๒.๑.๑.๒ เข้าถึง มีดังนี้

- ๑) การมีส่วนร่วมด้วยการสื่อสาร
- ๒) การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการผู้เกี่ยวข้อง
- ๓) ส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนามากที่สุด

๒.๒.๑.๑.๓ พัฒนา โดยการสร้างองค์ความรู้ในชุมชน

๒.๒.๑.๒ กลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมแบบบูรณาการ (สมดุล มั่งคั่ง ยั่งยืน)

๒.๒.๑.๒.๑ การมีส่วนร่วมแบบบูรณาการระดับจังหวัด บูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น จัดตั้งคณะทำงาน ประชารัฐเพื่อสังคม มีหุ้นส่วนความร่วมมือหรือเครือข่ายความร่วมมือ กระตุ้นให้ทุกภาคส่วนร่วมกันทำงาน มุ่งมั่น ตั้งใจจริงและหาเครือข่ายช่วยกันทำงาน ความสำเร็จที่ปรากฏเปรียบเสมือนกับภูเขาน้ำแข็งที่โผล่ขึ้นให้เห็นด้านบนเหนือผิวน้ำ ซึ่งด้านล่างที่จมอยู่ คือ ปัญหา อุปสรรค ความล้มเหลว แรงต้านต่างๆ การทำงานหนัก พบเจอความผิดหวัง และความพยายามในการทำงาน การตรงต่อเวลา การมีเป้าหมาย

๒.๒.๑.๒.๒ การก้าวเดินสู่การสร้างการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืน ต้องมีการปรับเปลี่ยนความคิด (mindset) เพื่อสร้างเครือข่ายที่ยั่งยืน ซึ่งแนวทางประสานความร่วมมือมีดังนี้

- ๑) หาพันธมิตร
- ๒) ประสานความร่วมมือ
- ๓) ดำเนินการ
- ๔) ติดตาม
- ๕) ขยายผล
- ๖) ประชาสัมพันธ์

๒.๒.๑.๒.๓ เทคนิคในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมแบบบูรณาการ โดยการหาแนวร่วมที่มีเป้าหมายเดียวกันเพื่อผลสำเร็จของงาน โดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จและปัญหาอุปสรรค ดังนี้

- ๑) ปัจจัยแห่งความสำเร็จการมีส่วนร่วม
 - เห็นเป้าหมายเดียวกัน

- เห็นประโยชน์ส่วนรวมก่อนส่วนตน
 - เสียสละเพื่อส่วนรวม
 - ประสานประโยชน์ทุกฝ่ายบนพื้นฐานความถูกต้อง
 - แสวงหาจุดร่วมการทำงาน
 - รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
 - เรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน อดทน มุ่งมั่น ไม่ท้อถอย
- ๒) ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารเครือข่ายความร่วมมือ
- ยึดอัตตาเป็นที่ตั้ง
 - ขาดภาวะผู้นำ
 - ขาดทักษะที่จำเป็น เช่น การสื่อสาร
 - ไม่เห็นความสำคัญและคุณค่าของเครือข่าย
 - ขาดมารยาทสังคม

๒.๒.๑.๓ ตัวอย่างโจทย์ในการพัฒนาชุมชน

- ๑) พัฒนาชุมชนตามความต้องการของคนในชุมชน
- ๒) คนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
- ๓) ชุมชนต้องสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
- ๔) ชุมชนต้องเข้มแข็ง รู้รักสามัคคี มีภูมิคุ้มกัน พร้อมรับความเปลี่ยนแปลง
- ๕) คนในชุมชนต้องเป็นผู้รับและผู้ให้

ตัวอย่างการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านซับผุด จังหวัดเพชรบูรณ์ ปี พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๗ ด้วยการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา รู้รักสามัคคี” โมเดล CSR พอเพียง ซับผุดโมเดล เป็นการพัฒนาชุมชนด้วยรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคม CSR ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยชุมชนเพื่อชุมชน คิดวิเคราะห์ ลงมือปฏิบัติ แก้ไขปัญหาโดยการสร้างความเข้มแข็งเพื่อให้พึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน เพื่อชาติ เพื่ออนาคต

รูปที่ ๔ : ผู้เข้าร่วมสัมมนาฟังการบรรยาย จาก รองศาสตราจารย์ ทองทิพา วิริยะพันธุ์

๒.๒.๒ การบรรยาย “การตลาดนำการผลิตด้วยการตลาดออนไลน์” โดยนายสาธิต บรณเทจใจ วิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านอีคอมเมิร์ซและการตลาดออนไลน์ สรุปเนื้อหาได้ ดังนี้

๒.๒.๒.๑ การตลาด

การตลาด คือ การเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อหาโอกาส เช่น ไม่รู้จักทำให้รู้จัก ไม่เลือก ทำให้เลือก ปัจจุบันการตลาดต้องนำการผลิต เพราะจะผลิตอะไรต้องดูตลาดต้องการอะไร ถ้าผลิตไม่ดูตลาด จะเกิดความเสี่ยงสูงกับการที่ตลาดไม่ต้องการสินค้านั้น

๒.๒.๒.๒ ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ส่วนประสมต้องมี 4Ps ดังนี้

- ๑) สินค้า (Product)
- ๒) ราคา (Price)
- ๓) สถานที่ (Place)
- ๔) โปรโมชัน (Promotion)

๒.๒.๒.๒ โมเดลธุรกิจ (Model Canvas) คือ เครื่องมือที่ช่วยออกแบบโมเดลธุรกิจ ซึ่งต้องตอบให้ได้ทุกข้อก่อนเริ่มทำธุรกิจ มี ๙ ข้อ ดังนี้

- ๑) Value Propositions คุณค่าของธุรกิจคืออะไร
- ๒) Customer Segment ลูกค้าของเราเป็นคนแบบไหน
- ๓) Customer Relationships การสร้างสายสัมพันธ์กับลูกค้าอย่างไร
- ๔) Channels ช่องทางการเข้าถึง ช่องทางการสื่อสารธุรกิจ มีช่องทางไหนบ้าง
- ๕) Key Activities กิจกรรมที่ต้องทำเพื่อขับเคลื่อนธุรกิจนี้มีอะไรบ้าง
- ๖) Key Partners หุ้นส่วนหลักของธุรกิจมีอะไรบ้าง
- ๗) Key Resource ทรัพยากรที่จำเป็นของธุรกิจคืออะไร
- ๘) Cost Structure ค่าใช้จ่ายหลักของธุรกิจคืออะไร
- ๙) Revenue Streams รายได้จากธุรกิจมีอะไรบ้าง

๒.๒.๒.๓ การปั้นแบรนด์สินค้าให้ปัง (Branding)

การตลาดแบบเดิมมีทุน คือ ได้เปรียบ แต่ในปัจจุบันการตลาดออนไลน์ทำอะไรให้ลูกค้าหาธุรกิจของเราเจอ และอย่านำราคาสินค้าในอดีตมาตั้งราคาในอนาคต คิดให้แตกต่าง สิ่งใดที่คนอื่นมองไม่เห็น สิ่งนั้น คือ โอกาสทำตลาดออนไลน์ต้องมีความรู้ในสิ่งที่ตนเองขายได้มากกว่าผู้อื่น และตอบในสิ่งที่โต้แย้งได้หมดทุกข้อ

๒.๒.๒.๓.๑ สิ่งที่เป็นแบรนด์ ควรมี ดังนี้

- ๑) Commodities สินค้าวัตถุดิบ
- ๒) Goods สินค้าแปรรูป
- ๓) Service บริการ
- ๔) Experience การสร้างประสบการณ์ในการซื้อสินค้า
- ๕) Transformation ความเปลี่ยนแปลง การบอกต่อซื้อสินค้าซ้ำไปเรื่อยๆ

๒.๒.๒.๓.๒ เนื้อหาสินค้า การใส่คุณค่าลงไปเนื้อหาสินค้า โดยคำนึงถึง ๔ ข้อ ดังนี้

- ๑) Why ทำเพื่ออะไร
- ๒) Who ใคร
- ๓) What ทำอะไรบ้าง
- ๔) How ทำอย่างไร

๒.๒.๒.๓.๓ การสร้างเนื้อหาที่ดีและจูงใจลูกค้า (Content is KING) มีดังนี้

- ๑) มีคุณค่ามากพอ
- ๒) ปริมาณมากพอ
- ๓) มีความสม่ำเสมอ
- ๔) ช่วงเวลาที่เหมาะสม
- ๕) ประเมินผลได้

๒.๒.๒.๔ ช่องทางการทำตลาดออนไลน์

ปัจจุบันการทำการตลาดออนไลน์มีหลายช่องทางจะช่วยลดความเสี่ยงการทำการตลาดออนไลน์ได้ เช่น การโฆษณาบน Facebook มี ๓ รูปแบบ

- ๑) แบบบุคคล คือ การโพสต์ขายสินค้าบนหน้า wall ของตนเอง และบน Marketplace
- ๒) แบบกลุ่ม คือ การสร้างกลุ่มเฉพาะเพื่อดึงกลุ่มลูกค้าเข้ามา ทำให้มีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน
- ๓) แบบแฟนเพจ คือ การสร้างแฟนเพจเพื่อให้ลูกค้าที่สนใจในสินค้าเข้ามาติดตาม

นอกจาก Facebook ยังมี Youtube ,Line ,Instagram, Twitter ใช้เป็นพื้นที่ทำการตลาดออนไลน์ได้เจ้าหน้าที่สามารถสนับสนุนให้ชาวบ้านเกิดแนวคิดและนำไปใช้และปฏิบัติได้ด้วยตนเองในการทำตลาดออนไลน์

รูปที่ ๕ : ผู้เข้าร่วมสัมมนารับฟังการบรรยาย จาก นายสายัญ บรรเทงใจ

๒.๒.๓ การบรรยาย “สามพรานโมเดล การทำเกษตรอินทรีย์ครบวงจร จากเกษตรกรสู่ผู้บริโภค” โดย นายวิชัย มีสวัสดิ์ ผู้จัดการตลาดสุขใจ นักวิชาการเกษตรอินทรีย์สามพรานโมเดล สรุปเนื้อหาได้ ดังนี้

การจัดตั้งสามพรานโมเดล เนื่องจากเกษตรกรมีระบบอาหารไม่สมดุล มีการใช้สารเคมีทำให้เกษตรกรเกิดปัญหาสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ราคาสินค้าขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลางก่อนถึงมือผู้บริโภคทำให้สินค้าราคาแพง การจัดตั้งสามพรานโมเดลมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรภายใต้มูลนิธิสังคมสุขใจ ซึ่งจะเชื่อมโยงผู้ผลิตกับผู้บริโภคผ่านห่วงโซ่คุณค่าเกษตรอินทรีย์บนพื้นฐานของธุรกิจที่เป็นธรรม ให้ความสำคัญกับต้นน้ำ คือ เกษตรกรเป็นสำคัญ ไปสู่ปลายน้ำ คือ ผู้บริโภค โดยมีช่องทางการตลาดให้กับเกษตรกร คือ ตลาดสุขใจ ปัจจุบันมีร้านค้าประมาณ ๕๒ ร้าน และยังมีตลาดสุขใจสัญจรให้เกษตรกรได้จำหน่ายสินค้าตามจุดต่างๆ ในกรุงเทพฯ นอกจากนี้สวนสามพรานยังเป็นต้นแบบซื้อสินค้าเกษตรจากเกษตรกรโดยตรงมาประกอบอาหาร ดังนั้นเมนูอาหารจะขึ้นอยู่กับวัตถุดิบที่ซื้อจากเกษตรกรที่นำมาขายให้กับโรงแรม

ปัจจุบันโครงการมีเครือข่ายเกษตรกรทั้งหมด ๑๕ กลุ่ม อยู่ในจังหวัดนครปฐมและใกล้เคียง ซึ่งแต่ละกลุ่มมีระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม Participatory Guarantee System (PGS) และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มีการตรวจแปลงตามระบบ PGS และ ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (IFOAM) มีการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียน มีการร่วมมือกับภาคีทุกภาคส่วน และขับเคลื่อนสามพรานโมเดลไปสู่ Organic Tourism แรงจูงใจเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล คือ มีการรวมกลุ่ม และมีตลาดที่แน่นอน นอกจากนี้สามพรานโมเดลยังมีการเชื่อมโยงกับภาคีเครือข่ายหลายจังหวัดทั่วประเทศ

หลังจากการบรรยายผู้เข้าร่วมสัมมนาได้เดินทางไปทัศนศึกษาดูงานแปลงสามพรานโมเดล และตลาดสุขใจ ตลาดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์

รูปที่ ๖ : ผู้เข้าร่วมสัมมนารับฟังการบรรยาย จาก นายวิชัย มีสวัสดิ์

รูปที่ ๗ : ผู้เข้าร่วมสัมมนาทัศนศึกษาดูงานแปลงสามพรานโมเดลและตลาดสุขใจ

๒.๓ การแบ่งกลุ่มระดมความคิด

กิจกรรมในหัวข้อ “การเตรียมความพร้อมการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมสู่เกษตรกรรมยั่งยืน” โดย นายเอกชัย ยุทธชัยวรกุล วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสิงห์บุรี และทีมวิทยากรกระบวนการสรุปเนื้อหาได้ ดังนี้

๒.๓.๑ กิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูล

วิทยากรบอกชื่อแมลง จำนวน ๒๐ ชนิด ดังนี้

๑) ตัวงั่ว	๑๑) แมลงปอบ้าน
๒) มอด	๑๒) แผลงปอเข็ม
๓) ตัวงั่ว	๑๓) เพลี้ยไฟ
๔) แมลงกระซอน	๑๔) เพลี้ยแป้ง
๕) แมลงหางหนีบ	๑๕) แมงมุมเขี้ยวยาว
๖) ตัวงั่วตัวห้ำ	๑๖) แมงมุมหลังเงิน
๗) ตัวงั่ว	๑๗) แมลงวันผลไม้
๘) ตัวงั่ว	๑๘) แมลงวันก้นขน
๙) เพลี้ยจักจั่นสีเขียว	๑๙) แมลงช้างปีกใส
๑๐) หนอนกอสีส้ม	๒๐) มวนเพชฌฆาต

หลังจากนั้น วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเขียนรายชื่อแมลงจำนวน ๒๐ ชนิดที่บอกไปให้ได้มากที่สุด ซึ่งผู้เข้าร่วมสัมมนาส่วนใหญ่เขียนรายชื่อแมลงได้ไม่ถูกต้องและครบถ้วน วิทยากรจึงให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาทำการจับคู่กันเพื่อช่วยกันคิดและแลกเปลี่ยนข้อมูลชื่อแมลงซึ่งกันและกันทำให้ได้ข้อมูลมากขึ้นกว่าเดิม แต่ผู้เข้าร่วมสัมมนาส่วนใหญ่ก็ยังไม่สามารถเขียนชื่อชนิดแมลงได้ครบจำนวน ๒๐ ชนิด วิทยากรจึงให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาสอบถามและแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้ทุกคนอย่างอิสระ ทำให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้ข้อมูลชนิดแมลงเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมและผู้เข้าร่วมสัมมนาบางท่านสามารถตอบชื่อแมลงได้ครบจำนวน ๒๐ ชนิด

วิทยากรสรุปกิจกรรม การจับคู่กันแลกเปลี่ยนข้อมูลทำให้ได้ข้อมูลมากขึ้นกว่าการคิดตัวคนเดียว เมื่อทุกคนสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้ทุกคนอย่างอิสระทำให้ได้ข้อมูลมากยิ่งขึ้นและอาจได้ข้อมูลที่ครบถ้วน แต่ที่สำคัญคือ ผู้ให้ข้อมูลเมื่อถูกสอบถามแบ่งปันข้อมูลให้หรือไม่ เมื่อให้ข้อมูลแล้วมีความสบายใจ มีความเต็มใจให้ข้อมูลด้วยมิตรไมตรีหรือไม่ เช่นเดียวกันเมื่อเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่พบเกษตรกรไปด้วยมิตรจิต หรือไปด้วยเพราะความจำเป็นเพราะหน้าที่ของตนเองซึ่งจะมีความรู้สึกที่แตกต่างกัน ดังนั้นเจ้าหน้าที่จึงควรลงพื้นที่พบเกษตรกร พร้อมด้วยควมมีมิตรจิตที่ดี พร้อมทั้งจะนำข้อมูลความรู้ไปถ่ายทอดให้เกษตรกรด้วยใจจริง

รูปที่ ๘ : นายเอกชัย ยุทธชัยวรกุล และทีมวิทยากรกระบวนการ

รูปที่ ๙ : ผู้เข้าร่วมสัมมนาร่วมกันทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูล

๒.๓.๒ กิจกรรมบอกเล่าความประทับใจ

ทีมงานวิทยากรแจกกระดาษสีแผ่นเล็กให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเขียนถึงความประทับใจเกษตรกรเกี่ยวกับใน ๑ ปี ที่ผ่านมาประทับใจการทำงานเรื่องอะไรบ้างและมีคำพูดเชิญชวนให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการต่างๆอย่างไร พร้อมตกแต่งลดทอนกระดาษสีด้วยสีให้สวยงาม ต่อจากนั้น วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมสัมมนานับเลข ๑ - ๔ เพื่อแบ่งกลุ่มเป็น ๔ กลุ่ม และทำกิจกรรม ดังนี้

๑) ให้แนะนำตัวเองและอ่านความประทับใจของตนเองให้สมาชิกในกลุ่มทราบ

๒) เขียนคำพูดหรือยุทธวิธีการเชิญชวนเกษตรกรเข้าร่วมโครงการต่างๆ ลงในกระดาษสีแผ่นเล็ก

รูปที่ ๑๐ : ผู้เข้าร่วมสัมมนาร่วมกันทำกิจกรรมบอกเล่าความประทับใจ

๒.๓.๓ กิจกรรมแบ่งกลุ่มระดมความคิด

วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมสัมมนา ๔ กลุ่ม ร่วมกันระดมความคิด วิธีการดำเนินงานอย่างไร ในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ปี ๒๕๖๓ จำนวน ๓ ข้อ ดังต่อไปนี้

- ๑) มีวิธีวัดความก้าวหน้าได้อย่างไร/ใช้อะไรเป็นหลักฐาน และใช้อะไรเป็นเครื่องมือของตัวชี้วัด
- ๒) วิธีการที่จะทำให้เกษตรกรทำตามตัวชี้วัดได้อย่างไร
- ๓) ระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลเกษตรกร/เก็บจำนวนกี่ครั้ง

โดยทั้ง ๓ ข้อกำหนดให้เกษตรกรเป็นผู้ทำทั้งหมดในระยะเวลาและงบประมาณที่จำกัด พร้อมให้แต่ละกลุ่มนำเสนอกลุ่มละ ๕ นาที

รูปที่ ๑๑ : ผู้เข้าร่วมสัมมนาร่วมกันทำกิจกรรมแบ่งกลุ่มระดมความคิด

๒.๓.๔ สรุปผลการระดมความคิด

กลุ่มที่ ๑

ข้อที่ ๑ การวัดความก้าวหน้า และหลักฐาน

ตารางที่ ๑ แสดงการวัดความก้าวหน้า และหลักฐาน

ตัวชี้วัดกลุ่ม	หลักฐาน
๑. รายได้ (เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย)	-สมุดบัญชีครัวเรือน -สมุดบัญชีอื่นๆ
๒. ตรวจสอบประเมินแปลง	-แบบประเมินแปลง -ภาพถ่ายแปลงก่อน/หลัง -ร่องรอยการปรับเปลี่ยน
๓. พื้นที่เข้าร่วมโครงการ	-แบบประเมินแปลงพื้นที่เข้าร่วมโครงการ/เพิ่มขึ้นหรือลดลง
๔. องค์ความรู้ของกลุ่ม	-เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้ที่สนใจได้ -แบบประเมินองค์ความรู้, แบบสัมภาษณ์

ข้อที่ ๒ วิธีการให้เกษตรกรทำตามตัวชี้วัด

ตารางที่ ๒ แสดงวิธีการให้เกษตรกรทำตามตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดกลุ่ม	วิธีการ
๑. บัญชีครัวเรือน	-ให้ความรู้เพิ่มเติม -เพิ่มความถี่ในการตรวจ -การประกวด/มอบรางวัล
๒. แบบประเมินแปลง ภาพถ่ายแปลงก่อน/หลังเข้าร่วมโครงการ	-ประกวดแปลง -ออกตรวจแปลงบ่อยขึ้น -แบ่งกลุ่มย่อยเพื่อร่วมในการตรวจแปลง
๓. แบบประเมินแปลงเข้าร่วมโครงการ	-ออกตรวจแปลง/กระตุ้นเกษตรกร -รับทราบปัญหา/อุปสรรค และหาแนวทางการแก้ไข
๔. แบบประเมินองค์ความรู้	-ให้เกษตรกรสอบถามกันเอง หรือเจ้าหน้าที่สอบถาม

ข้อที่ ๓ ระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลเกษตรกร/เก็บจำนวนกี่ครั้ง

ตารางที่ ๓ แสดงระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลเกษตรกร/เก็บจำนวนกี่ครั้ง

การเก็บข้อมูล/ครั้ง	ระยะเวลา
๑.ก่อนเข้าร่วมโครงการ (เพื่อปรับฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน)	๒ สัปดาห์
๒.ระหว่างดำเนินโครงการ (หลังแจกปัจจัยการผลิต)	๑ เดือน
๓.หลังดำเนินโครงการ (ประเมินผลเดือนสิงหาคม)	๑ เดือน

รูปที่ ๑๒ : กลุ่มที่ ๑ นำเสนอสรุปผลการระดมความคิด

กลุ่มที่ ๒

ข้อที่ ๑ การวัดความก้าวหน้า และหลักฐาน

-ติดตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยใช้เทคโนโลยี เช่น ไลน์ เฟสบุค

ข้อที่ ๒ วิธีการให้เกษตรกรทำตามตัวชี้วัด

-สร้างเครือข่ายกลุ่มเกษตรกร เช่น กลุ่มไลน์ โดยใช้ส่งภาพกิจกรรมในแปลง

-ให้องค์ความรู้เรื่องเกษตรกรรมยั่งยืน เกษตรกรสามารถนำองค์ความรู้ไปพัฒนาแปลงเกษตรได้อย่างไร

-จัดประกวดแปลงดีเด่น เพื่อสร้างแรงจูงใจ

ข้อที่ ๓ ระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลเกษตรกร/เก็บจำนวนกี่ครั้ง

-ไตรมาสละ ๑ ครั้ง/ปีละ ๔ ครั้ง/ฤดูกาลละ ๒ - ๓ ครั้ง

รูปที่ ๑๓ : กลุ่มที่ ๒ นำเสนอสรุปผลการระดมความคิด

กลุ่มที่ ๓

ข้อที่ ๑ การวัดความก้าวหน้า และหลักฐาน

- วัดความพึงพอใจ
- ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้

ข้อที่ ๒ วิธีการให้เกษตรกรทำตามตัวชี้วัด

- แบบบัญชีครัวเรือน
- แบบสอบถามความพึงพอใจ
- ตรวจเยี่ยม/ติดตาม/สัมภาษณ์ ตัวแทนเกษตรกร ผู้นำกลุ่ม ผู้นำชุมชน

ข้อที่ ๓ ระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลเกษตรกร/เก็บจำนวนกี่ครั้ง

- ก่อนเข้าร่วมโครงการ
- ระหว่างเข้าร่วมโครงการ
- หลังเข้าร่วมโครงการ

รูปที่ ๑๔ : กลุ่มที่ ๓ นำเสนอสรุปผลการระดมความคิด

กลุ่มที่ ๔

ข้อที่ ๑ การวัดความก้าวหน้า และหลักฐาน

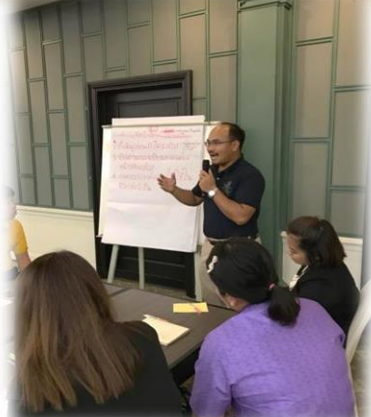
- การทำบัญชีครัวเรือน รายได้เพิ่ม/ต้นทุนลดลง มีรายจ่ายลดลง/เงินออมเพิ่มขึ้น
- เก็บข้อมูลก่อนทำโครงการ
- ติดตามตรวจเยี่ยมความก้าวหน้าของแปลง
- เกษตรกรนำองค์ความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ข้อที่ ๒ วิธีการให้เกษตรกรทำตามตัวชี้วัด

- จัดโปรโมชั่น ถ้าทำบัญชีครัวเรือนจะได้ลดดอกเบี้ยเงินกู้ของสหกรณ์
- ได้รับเลือกให้เป็นเกษตรกรต้นแบบ จะได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต
- พาเกษตรกรไปศึกษาดูงานเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ

ข้อที่ ๓ ระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลเกษตรกร/เก็บจำนวนกี่ครั้ง

- เก็บข้อมูล ๓ เดือน/ครั้ง และสรุปรายการครั้งที่ ๔
- ติดตามครั้งที่ ๑ เกษตรกรได้รับปัจจัยการผลิตครบจากหน่วยงานที่ร่วมบูรณาการ
- ติดตามผลผลิตที่ได้รับแจกและขอดูบัญชีครัวเรือน
- ปัญหา/อุปสรรคของเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ

รูปที่ ๑๕ : กลุ่มที่ ๔ นำเสนอสรุปผลการระดมความคิด

๒.๔ สรุปผลการเสนอความคิดเห็น

นายเอกชัย ยุทธชัยวรกุล วิทยากรได้สรุปการนำเสนอความคิดเห็น “การเตรียมความพร้อมการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมสู่เกษตรกรรมยั่งยืน” ของทั้ง ๔ กลุ่ม โดยมีประเด็นต่างๆ ดังนี้

๑. การเก็บข้อมูลบ่อยครั้ง การทำงานจริงนั้นทำได้ยาก เพราะต้องทำเพื่อดูการเปลี่ยนแปลง
๒. เครื่องมือและวิธีการที่แต่ละกลุ่มนำเสนอมานั้นเชื่อถือได้ในเรื่องของการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้
๓. บัญชีครัวเรือน หากจะให้ทำได้ทุกครัวเรือนนั้นทำได้ยาก แนะนำให้ทำรายงานว่าเพิ่มขึ้นทุกปีจำนวนปีละกี่รายๆ

๔. การทำแบบประเมินสมควรทำแบบฟอร์มง่ายๆ

๕. รูปภาพ การประกวด การแข่งขันแปลงยังคังมีความสำคัญในเรื่องของแรงจูงใจ แต่ในอนาคตเมื่อเกษตรกรปฏิบัติบ่อยครั้งจนเป็นวิถีชีวิตประจำวันอย่าให้ลดน้อยลง

รูปที่ ๑๖ : นายเอกชัย ยุทธชัยวรกุล วิทยากรได้สรุปผลการนำเสนอความคิดเห็น ของทั้ง ๔ กลุ่ม

๒.๕ แบบประเมินโครงการ

แบบประเมินเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ทุกคนช่วยตอบตัวชี้วัดได้ดีขึ้นและวัดผลได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่อาจจะให้ชาวบ้านช่วยทำแบบประเมิน การแนะนำการออกแบบประเมินจากแต่ละกลุ่มที่นำเสนอมานั้น จะนำไปปรับปรุงหรือประยุกต์ใช้ต่อไปได้

๒.๕.๑ แบบประเมินก่อนเข้าร่วมโครงการ

แบบประเมินก่อนเข้าร่วมโครงการ

โครงการ.....

ชื่อ (นาย/นาง/นางสาว).....นามสกุล.....

รายได้จากการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย(ประมาณ).....บาท/เดือน

วิธีการประเมิน ให้คะแนนตามระดับความรู้ ความเข้าใจ ความพึงพอใจ และการลงมือทำ โดยสามารถให้คะแนนได้ตั้งแต่ 0 ถึง 10 คะแนน

ลำดับ	เรื่อง	คะแนน
1	มีความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่อยู่ในระดับใด	
2	มีความรู้เรื่องการจัดสรร แบ่งส่วน พื้นที่การทำเกษตรอยู่ในระดับใด	
3	มีการวางแผนในการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์อยู่ในระดับใด	
4	มีการทำปุ๋ยอินทรีย์ สารไล่แมลงใช้เองอยู่ในระดับใด	
5	มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการทำบัญชีรายรับรายจ่ายอยู่ในระดับใด	
6	ท่านมีการเก็บออมเงินอยู่ในระดับใด	
7	มีการนำผลผลิตที่ได้จากการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์มาบริโภคในครัวเรือนในระดับใด	

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๒.๕.๒ แบบประเมินระหว่างเข้าร่วมโครงการ

แบบประเมินระหว่างเข้าร่วมโครงการ

โครงการ.....

ชื่อ (นาย/นาง/นางสาว).....นามสกุล.....

รายได้จากการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย(ประมาณ).....บาท/เดือน

วิธีการประเมิน ให้คะแนนตามระดับความรู้ ความเข้าใจ ความพึงพอใจ และการลงมือทำ โดยสามารถ
ให้คะแนนได้ตั้งแต่ 0 ถึง 10 คะแนน

ลำดับ	เรื่องที่ต้องประเมิน	คะแนน
1	มีความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่อยู่ในระดับใด	
2	มีความรู้เรื่องการจัดสรร แบ่งส่วน พื้นที่การทำเกษตรอยู่ในระดับใด	
3	มีการวางแผนในการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์อยู่ในระดับใด	
4	มีการทำปุ๋ยอินทรีย์ สารไล่แมลงใช้เองอยู่ในระดับใด	
5	มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการทำบัญชีรายรับรายจ่ายอยู่ในระดับใด	
6	ท่านมีการเก็บออมเงินอยู่ในระดับใด	
7	มีการนำผลผลิตที่ได้จากการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์มาบริโภคในครัวเรือน ในระดับใด	

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๒.๔.๓ แบบประเมินหลังเข้าร่วมโครงการ

แบบประเมินหลังเข้าร่วมโครงการ

โครงการ.....

ชื่อ (นาย/นาง/นางสาว).....นามสกุล.....

รายได้จากการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย(ประมาณ).....บาท/เดือน

วิธีการประเมิน ให้คะแนนตามระดับความรู้ ความเข้าใจ ความพึงพอใจ และการลงมือทำ โดยสามารถ
ให้คะแนนได้ตั้งแต่ 0 ถึง 10 คะแนน

ส่วนที่ 1

ลำดับ	เรื่อง	คะแนน
1	มีความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่อยู่ในระดับใด	
2	มีความรู้เรื่องการจัดสรร แบ่งส่วน พื้นที่การทำเกษตรอยู่ในระดับใด	
3	มีการวางแผนในการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์อยู่ในระดับใด	
4	มีการทำปุ๋ยอินทรีย์ สารไล่แมลงใช้เองอยู่ในระดับใด	
5	มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการทำบัญชีรายรับรายจ่ายอยู่ในระดับใด	
6	ท่านมีการเก็บออมเงินอยู่ในระดับใด	
7	มีการนำผลผลิตที่ได้จากการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์มาบริโภคในครัวเรือน ในระดับใด	

ส่วนที่ 2

ลำดับ	เรื่อง	คะแนน
1	โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ส่งผลให้เกิดการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ในระดับใด	
2	ท่านมีความพึงพอใจต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ฯ ในระดับใด	
3	ท่านมีความพึงพอใจต่อความก้าวหน้าของแปลงเกษตรของท่านในระดับใด	
4	ท่านมีความพึงพอใจต่อปัจจัยในการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ที่ท่านได้รับ ในระดับใด	

ข้อเสนอแนะ(ถ้ามี)

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๒.๕.๔ ตัวอย่างสรุปผลความพึงพอใจ

แบบประเมินหลังเข้าร่วมโครงการ ในส่วนที่ ๒ เกษตรกรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับใด จากระดับคะแนน ๐ – ๑๐ คิดเป็นร้อยละเท่าไร ของคะแนนทั้งหมด

(ตัวอย่าง)สรุปผลความพึงพอใจ

โครงการ.....

จากผู้กรอกข้อมูลจำนวน 75 ราย

ลำดับ	เรื่อง	คะแนน
1	โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ส่งผลให้เกิดการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ในระดับใด	70 %
2	ท่านมีความพึงพอใจต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ฯ ในระดับใด	80 %
3	ท่านมีความพึงพอใจต่อความก้าวหน้าของแปลงเกษตรของท่านในระดับใด	70 %
4	ท่านมีความพึงพอใจต่อปัจจัยในการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ที่ท่านได้รับในระดับใด	75 %

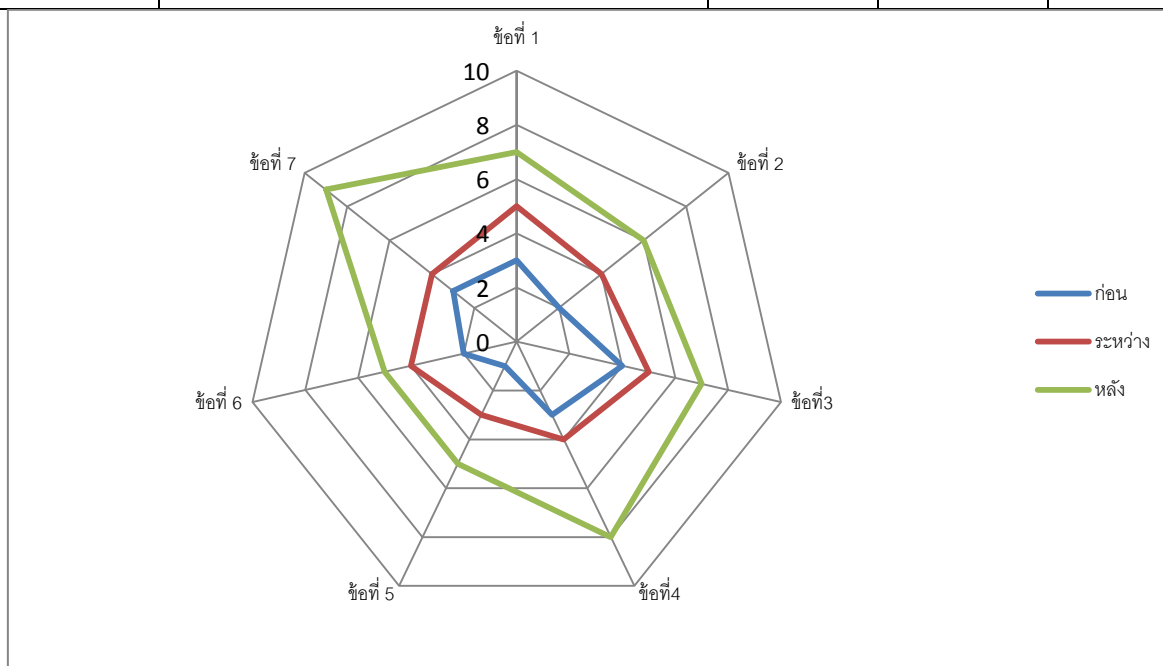
๒.๕.๕ ตัวอย่างสรุปการประเมินผล

(ตัวอย่าง)สรุปการประเมินผล

โครงการ.....

ชื่อ (นาย/นาง/นางสาว).....ก.ไก่.....นามสกุล.....ช.ไข่.....

ลำดับ	เรื่อง	ก่อนร่วม โครงการ	ระหว่างร่วม โครงการ	หลังร่วม โครงการ
1	มีความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่อยู่ในระดับใด	3	5	7
2	มีความรู้เรื่องการจัดสรร แบ่งส่วน พื้นที่การทำเกษตรอยู่ในระดับใด	2	4	6
3	มีการวางแผนในการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์อยู่ในระดับใด	4	5	7
4	มีการทำปุ๋ยอินทรีย์ สารไล่แมลงใช้เองอยู่ในระดับใด	3	4	8
5	มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการทำบัญชีรายรับรายจ่ายอยู่ในระดับใด	1	3	5
6	ท่านมีการเก็บออมเงินอยู่ในระดับใด	2	4	5
7	มีการนำผลผลิตที่ได้จากการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์มาบริโภคในครัวเรือนในระดับใด	3	4	9

๒.๖ สรุปกิจกรรมการทำแบบประเมิน

แบบประเมินโครงการในตัวอย่างเบื้องต้นนี้เป็นเพียงแนวทางที่ให้เจ้าหน้าที่นำไปปรับใช้ ซึ่งเป็นแบบประเมินอย่างง่ายไม่ซับซ้อน ง่ายต่อการเข้าใจของชาวบ้านและสามารถทำแบบประเมินได้ด้วยตนเอง ซึ่งคำถามจะตอบตัวชี้วัดที่ต้องการได้ โดยหลักการของเกษตรทฤษฎีใหม่ คือ การจัดการพื้นที่ที่มีน้ำฝน และทำให้พื้นที่มีน้ำใช้ในการเกษตรตลอดทั้งปี ต้องมีการปลูกข้าวไว้กินเองและนำไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ใน ๓ ด้าน

หลักการคือ เกษตรกรรมยั่งยืนมี ๓ แนวทาง ดังนี้

๑. ยั่งยืนทางเศรษฐกิจ
๒. ยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม
๓. ยั่งยืนทางสังคม

ปัจจุบันเกษตรกรรมยั่งยืน มี ๘ รูปแบบ ดังนี้

๑. เกษตรผสมผสาน
๒. ไร่นาสวนผสม
๓. ไร่นาป่าสวนผสม หรือวนเกษตร
๔. ไร่มวนเวียน
๕. เกษตรอินทรีย์
๖. เกษตรธรรมชาติ
๗. เกษตรทฤษฎีใหม่
๘. เกษตรยั่งยืนยุค

รูปที่ ๑๗ : นายเอกชัย ยุทธชัยวรกุล และทีมวิทยากรกระบวนการนำเสนอการทำแบบประเมิน และสรุปกิจกรรม

๒.๗ การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการสัมมนา

คณะผู้จัดทำได้จัดทำแบบประเมินความพึงพอใจของโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ “การเตรียมความพร้อม การปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมสู่เกษตรกรรมยั่งยืน” ซึ่งแบบประเมินได้แนบไว้ในภาคผนวก โดยการประเมินความพึงพอใจใช้เป็นเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลไว้เป็นแนวทางการดำเนินโครงการ ในครั้งต่อไป

๒.๗.๑ ข้อมูลทั่วไป

โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การเตรียมความพร้อมการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สู่เกษตรกรรมยั่งยืน ณ โรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ ตำบลยายชา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ระหว่างวันที่ ๒๖ – ๒๘ กันยายน ๒๕๖๒ สรุปผลการประเมินผู้เข้าร่วมโครงการฝึกอบรม ดังนี้

จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น ๑๐๔ ราย มีผู้ร่วมตอบแบบประเมินทั้งสิ้น ๘๓ ราย คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๘๑ ของผู้เข้าร่วมโครงการ โดยแบ่งเป็นเพศชาย ๓๐ ราย และเพศหญิง ๕๓ ราย มีข้าราชการ ๕๕ ราย พนักงานราชการ ๑๕ ราย และจ้างเหมาบริการ ๑๓ ราย ส่วนใหญ่มีอายุ ๓๑ – ๔๐ ปี หรือร้อยละ ๔๔.๕๘ ของผู้ร่วมตอบแบบประเมิน รองลงมา ๔๑ – ๕๐ ปี หรือร้อยละ ๓๐.๑๒ ของผู้ร่วมตอบแบบประเมิน สังกัด ส.ป.ก.จังหวัด ๖๗ ราย หรือร้อยละ ๘๐.๗๒ ของผู้ร่วมตอบแบบประเมิน และส.ป.ก.ส่วนกลาง ๑๖ ราย หรือร้อยละ ๑๙.๒๘ ของผู้ร่วมตอบแบบประเมิน

๒.๗.๒ ความพึงพอใจต่อโครงการ

ตารางที่ ๔ แสดงระดับความพึงพอใจเฉลี่ยของโครงการ

รายละเอียด	ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย
๑. วิทยากร	๔.๒๖
๑.๑ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมแบบบูรณาการ	๔.๒๒
๑.๑.๑ การถ่ายทอดความรู้มีความชัดเจน	๔.๒๓
๑.๑.๒ ความเชื่อมโยงของเนื้อหากับหัวข้อบรรยาย	๔.๒๐
๑.๑.๓ เนื้อหาครบถ้วนและน่าสนใจ	๔.๑๓
๑.๑.๔ ความเหมาะสมของวิทยากรในภาพรวม	๔.๓๓
๑.๒ การตลาดนำการผลิตด้วยการตลาดออนไลน์	๔.๓๒
๑.๒.๑ การถ่ายทอดความรู้มีความชัดเจน	๔.๓๖
๑.๒.๒ ความเชื่อมโยงของเนื้อหากับหัวข้อบรรยาย	๔.๓๕
๑.๒.๓ เนื้อหาครบถ้วนและน่าสนใจ	๔.๒๒
๑.๒.๔ ความเหมาะสมของวิทยากรในภาพรวม	๔.๓๕
๑.๓ กระบวนการเตรียมความพร้อมการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมสู่เกษตรกรรมยั่งยืน	๔.๒๒
๑.๓.๑ การถ่ายทอดความรู้มีความชัดเจน	๔.๐๘
๑.๓.๒ มีความรอบรู้ในเนื้อหา	๔.๑๑
๑.๓.๓ รูปแบบกระบวนการ	๔.๐๕
๑.๓.๔ การสรุปและเชื่อมโยงเนื้อหาในภาพรวม	๔.๐๔

ตารางที่ ๔ แสดงระดับความพึงพอใจเฉลี่ยของโครงการ (ต่อ)

รายละเอียด	ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย
๑.๔ สามพรานโมเดล การทำเกษตรอินทรีย์ครบวงจร จากเกษตรกรสู่ผู้บริโภค	๔.๒๙
๑.๔.๑ การถ่ายทอดความรู้มีความชัดเจน	๔.๓๔
๑.๔.๒ ความเชื่อมโยงของเนื้อหากับหัวข้อบรรยาย	๔.๒๙
๑.๔.๓ เนื้อหาครบถ้วนและน่าสนใจ	๔.๒๕
๑.๓.๔ ความเหมาะสมของวิทยากรในภาพรวม	๔.๒๙
๒. การนำความรู้ไปใช้	๔.๑๗
๒.๑ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้	๔.๒๐
๒.๒ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่/ถ่ายทอดได้	๔.๑๒
๒.๓ โครงการ/กิจกรรมในหลักสูตร เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถ	๔.๑๗
๒.๔ ภาพรวมการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	๔.๑๗
๓. ความพึงพอใจ	๔.๔๑
๓.๑ สถานที่และสภาพแวดล้อม	๔.๕๗
๓.๒ ความพร้อมของการประสานงาน/การสนับสนุนของเจ้าหน้าที่	๔.๓๑
๓.๓ ความพร้อมของโสตทัศนูปกรณ์	๔.๔๖
๓.๔ อาหารและเครื่องดื่มต่างๆ	๔.๔๐
๓.๕ ระยะเวลาการจัดโครงการสัมมนา	๔.๓๑

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเด็นความคิดเห็นด้านความพึงพอใจต่อโครงการ จากตาราง ๑ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็น ดังนี้ ความพึงพอใจต่อโครงการหลังการเข้าร่วมโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ด้านความพึงพอใจต่อภาพรวมของโครงการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ๔.๔๑ รองลงมาคือด้านวิทยากร ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย ๔.๒๖ และด้านการนำความรู้ไปใช้ ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย ๔.๑๗

๒.๗.๓ ข้อเสนอแนะ

ผู้เข้าร่วมโครงการได้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๘ ราย โดยสรุปได้ดังนี้ ๑. ด้านช่วงเวลาและระยะการจัดสัมมนาไม่ควรจัดในช่วงสิ้นปีงบประมาณ และไม่ควรจัดในวันหยุด ๒.ระยะเวลาในการบรรยายแต่ละหัวข้อน้อยเกินไป ๓. การเดินทางมายังสถานที่จัดไม่สะดวก ๔. วิทยากรบรรยายไม่ค่อยสอดคล้องกับงานที่ปฏิบัติ ๕. ระยะเวลาในการเตรียมพร้อมน้อย และเจ้าหน้าที่ขาดการชี้แจง ๖. การอำนวยความสะดวกไม่ทั่วถึง